

Statens budget 2011

Nationella minoriteter

10.3 Mål

Målet för regeringens politik avseende nationella minoriteter är (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:KU1, rskr. 2008/09:83):

- att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.

Målet har delats upp i tre delområden:

- diskriminering och utsatthet,
- inflytande och delaktighet, samt
- språk och kulturell identitet.

Regeringens och myndigheters uppföljning, analys och redovisning av arbetet för att främja det övergripande minoritetspolitiska målet ska belysa insatserna på området och resultaten av sådana insatser inom dessa delområden (prop. 2008/09:158, bet. 2008/09:KU23, rskr. 2008/09:272). De grupper i Sverige som i dag är erkända som nationella minoriteter är judar, romer, samer – som också är ett urfolk – sverigefinnarna och tornedalingarna. De språk som har erkänts som minoritetsspråk är jiddisch, romani chib (alla varieteter), samiska (alla varieteter), finska och meänkieli.

10.4 Resultatredovisning

10.4.1 Resultat

I detta avsnitt redovisas resultat av insatser inom området nationella minoriteter. Inledningsvis redovisas hur myndigheternas ansvar på området tydliggjorts. Därefter redovisas resultaten under rubriker som följer de ovan nämnda delområdena.

Myndigheters ansvar för genomförandet av minoritetspolitiken förstärks

Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget har sedan i januari 2010 i uppdrag att följa upp lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. För att tydliggöra olika myndigheters ansvar för minoritetspolitiken och för att förbättra återrapporteringen till regeringen har elva statliga myndigheter också getts ett särskilt regeringsuppdrag i december 2009. Myndigheterna är Rikspolisstyrelsen, Socialstyrelsen, Statens folkhälsoinstitut, Statens skolverk, Statens skolinspektion, Högskoleverket, Lantmäteriet, Diskrimineringsombudsmannen, Ungdomsstyrelsen, Valmyndigheten och Statens kulturråd. Myndigheterna ska under en treårsperiod följa upp, analysera och redovisa till Länsstyrelsen i Stockholms län hur deras insatser bidragit till att uppnå det minoritetspolitiska målet och effekterna av dessa. Den första redovisningen ska lämnas senast den 15 oktober 2010.

Diskriminering och utsatthet

Att skydda de nationella minoriteterna innebär att värna om de mänskliga rättigheterna, motverka diskriminering av personer som tillhör nationella minoriteter samt främja respekt i samhället för olikheter i ursprung, identitet, kultur och språk. Diskriminering på grund av etnicitet eller tillhörighet till nationell minoritet ska således bekämpas aktivt och de nationella minoriteterna ska ges förutsättningar att delta i samhällslivet på lika villkor.

Diskrimineringsombudsmannens arbete

Under 2009 har Diskrimineringsombudsmannen (DO) bl.a. arbetat med barns och elevers rätt till skolgång fri från diskriminering. Inom ramen för detta arbete har myndigheten bl.a. fokuserat på nationella minoritetsbarns möjligheter att utveckla sitt minoritetsspråk och kommuners skyldighet att anordna modersmålsstöd och modersmålsundervisning. DO utreder för närvarande anmälningar som inkommit rörande brister i modersmålsstöd i samiska och i romani chib.

Under 2009 har DO särskilt inriktat sitt arbete på frågor om diskriminering av romer.

Myndighetens och även den tidigare Ombudsmannen mot etnisk diskriminering långsiktiga arbete

med att bl.a. öka romers kunskap om mänskliga rättigheter har bidragit till att romer i ökad utsträckning anmäler diskriminering och hävdar sina rättigheter. Under 2009 har DO mottagit drygt 30 anmälningar från romer och framgång har nåtts i sju ärenden genom någon form av upprättelse.

DO har låtit genomföra en analys av mediernas rapportering om romer. Vidare har DO i en kartläggning av förekomst och omfattning av diskriminering på bostadsmarknaden genomförd av Institutet för bostads- och urbanforskning vid Uppsala universitet funnit att romer är en särskilt utsatt grupp. Myndigheten arbetar med en rapport om erfarenheter från implementeringen av EU:s rasdiskrimineringsdirektiv i förhållande till romer i Sverige.

En reformerad grundlag

Regeringen har i december 2009 till riksdagen överlämnat propositionen En reformerad grundlag (prop. 2009/10:80). I propositionen föreslås bl.a. att bestämmelsen i 1 kap. 2 § regeringsformen om skydd för vissa minoriteter ändras.

Förslaget innebär att det samiska folket ska omnämnas särskilt i målsättningsstadgandet för att tydligare ge uttryck för att samerna är ett urfolk och inte bara en nationell minoritet. I propositionen föreslås också att målsättningsstadgandet om det allmännas ansvar att främja minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska göras obligatoriskt för att återspegla Sveriges åtaganden enligt bl.a. Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter.

Riksdagen har behandlat förslagen en första gång i juni 2010. Förslagen kommer att behandlas en andra gång i riksdagen under hösten 2010.

Särskilda insatser för romer

Regeringen har fortsatt att arbeta särskilt för att förbättra romernas situation både i Sverige och internationellt. I Sverige har arbetet framförallt bedrivits av Delegationen för romska frågor som haft i uppdrag att vara nationellt pådrivande i arbetet med att förbättra romers situation i Sverige (dir. 2006:101). Delegationen överlämnade i juli 2010 sitt slutbetänkande Romers rätt – en strategi för romer i Sverige (SOU 2010:55) till regeringen. Under 2009 har delegationen fortsatt stödja det lokala arbetet med romska frågor samt fortsatt sin kunskapsinhämtning inför slutbetänkandet genom samråd med romer.

Länsstyrelsen i Stockholms län har den 1 januari 2010 fått i uppdrag av regeringen att stödja de kommuner som inom ramen för delegationens arbete påbörjat ett utvecklingsarbete avseende den romska minoriteten. I uppdraget ingår också att förmedla kontakter från den romska minoriteten till ansvariga myndigheter.

Internationellt har arbetet bedrivits främst inom ramen för Europarådet och EU. Ett antal konferenser som på olika sätt behandlat romernas situation har genomförts bl.a. under det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd hösten 2009. Några slutsatser från konferenserna var att genomförandet av internationella överenskommelser och riktlinjer måste utvecklas bättre på lokal nivå, att sektorsansvariga måste bli bättre involverade i och ta ansvar för att förbättra romernas situation och att samordningen och samarbetet på alla nivåer behöver förbättras.

Jämställdhetsatsningen inom minoritetspolitiken

Under 2008–2010 genomför regeringen en särskild satsning för att stärka nationella minoritetskvinnors ställning i samhället (prop. 2007/08:1) finansierad med medel från den särskilda jämställdhetsatsningen (anslag 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* inom utgiftsområde 13, Integration och jämställdhet).

Satsningen består av flera delar och genomförs av Ungdomsstyrelsen, Sametinget, Statens folkhälsoinstitut, Folkbildningsrådet och Uppsala universitet. Bland åtgärderna finns kartläggningar, stöd till organisationer som bedriver jämställdhetsarbete, samt riktade insatser till stöd för minoritetskvinnors delaktighet i politiken och i näringslivet. Kartläggningarna har bl.a. visat att det i den offentliga sektorn liksom inom folkbildningen finns en generell bristande på kunskap om de nationella minoriteterna och om deras eventuella särskilda behov. Satsningen har inneburit att Sametinget och de politiska partierna samt flera organisationer har kunnat påbörja ett aktivt jämställdhetsarbete.

Andra uppdrag för att öka kunskapen om de nationella minoriteterna

Statens folkhälsoinstitut har haft i uppdrag att kartlägga hälsosituationen hos de nationella minoriteterna och lämna förslag på hur hälsofrämjande och förebyggande folkhälsoarbete bland dessa grupper ska kunna bedrivas. Uppdraget redovisades i april 2010. Av rapporten framgår bl.a. att det finns en bristande kunskap hos majoritetsbefolkningen och myndigheterna om de nationella minoriteterna, deras kultur, rättigheter och minoriteternas hälsosituation och att det finns behov av hälsoförbättrande insatser bland de nationella minoriteterna på olika nivåer i samhället. Förslagen i rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Hemsida om nationella minoriteter

I regeringens minoritetspolitiska strategi konstateras att en ökad kunskap om minoritetsrättigheter bland de nationella minoriteterna stärker de nationella minoriteternas egenmakt (prop. 2008/09:158, bet. 2008/09:KU23, rskr. 2008/09:272). För att öka berörda gruppers kunskaper har Sametinget i uppdrag att etablera och driva hemsidan minoritet.se. Hemsidan lanserades i december 2009 och innehåller bl.a. information om minoritetsrättigheter, minoritetspolitik, nationella minoriteter samt minoritetspråken.

Inflytande och delaktighet

I målet för minoritetspolitiken ingår att stärka de nationella minoriteternas möjligheter till inflytande i frågor som berör dem inom viktiga samhällsområden.

Skuldighet att samråda

Genom den nya lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetspråk, som trädde i kraft den 1 januari 2010, har de nationella minoriteternas möjligheter till inflytande stärkts. Lagen föreskriver att förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för dessa grupper. Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget har i uppdrag att följa upp samråden.

Samrådsmöten och samrådsformer

Under 2009 och 2010 har samrådsmöten genomförts med ansvarigt statsråd och företrädare för de nationella minoriteterna där frågor som berör dessa grupper behandlats. Inom ramen för det nationella uppföljningsansvaret för minoritetspolitiken har Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget under 2010 påbörjat arbetet med samrådsmöten med företrädare för de nationella minoriteterna.

För att stärka samers, sverigefinnars och tornedalingars förutsättningar för samråd och dialog med kommunerna inom respektive förvaltningsområde har ett särskilt statsbidrag utgått under 2010 på 400 000 kronor var till Sverigefinländarnas delegation, Svenska tornedalingarnas riksförbund respektive Sametinget.

Myndigheter som haft uppdrag på minoritetsområdet har också samrått med referensgrupper under arbetets gång.

Statsbidrag till företrädare för de nationella minoriteterna

För 2009 har 3,8 miljoner kronor utbetalats i statsbidrag enligt förordningen (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter till 7 av 14 sökande organisationer.

I samband med att Länsstyrelsen i Stockholms län gavs ett uppföljningsansvar avseende minoritetspolitiken övertog myndigheten ansvaret för bidragshandlingen avseende statsbidrag till nationella minoriteters organisationer från Ungdomsstyrelsen. För 2010 har totalt 4,6 miljoner kronor utbetalats i statsbidrag till fem organisationer som företräder andra nationella minoriteter än samer. Bidrag till samiska organisationer till stöd för verksamhet inom minoritetspolitiska området utbetalas av Sametinget. För 2009 och 2010 uppgår bidraget till sammanlagt 200 000 kronor per år.

Språk och kulturell identitet

Att stödja de nationella minoritetspråken så att de hålls levande innebär att de nationella minoriteterna ska ges möjligheter att tillägna sig, använda och utveckla sitt modersmål samt utveckla en egen kulturell identitet. De nationella minoriteterna ska kunna överföra sitt

minoritetsspråk och sin kultur till nästa generation. De nationella minoritetsspråken, som utgör en del av det svenska kulturarvet, ska kunna bevaras och utvecklas som levande språk i Sverige. Genom den nya lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk har det allmänna ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och att i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Under 2009 genomfördes ett antal möten och konferenser med bl.a. kommunföreträdare i syfte att förbereda genomförandet av regeringens minoritetspolitiska strategi och ikraftträdandet av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Sametinget och Länsstyrelsen i Stockholms län och minoritetsorganisationer har på olika sätt arbetat aktivt med att sprida kunskap om minoritetsreformen. Regeringens arbete med minoritetsspråk inom utbildningsväsendet redovisas under utgiftsområde 16, Barn och ungdomsutbildning.

Utvidgade förvaltningsområden

Under 2009 fördelades 6 miljoner kronor i bidrag till sju kommuner och ett landsting inom förvaltningsområdena för samiska respektive finska och meänkieli för åtgärder i enlighet med den tidigare lagen om nationella minoriteter.

Syftet med det förstärkta skyddet inom de språkliga förvaltningsområdena är att höja minoritetsspråkens status, synliggöra språket och att öka samhällsservicen på minoritetsspråk. Från och med den 1 januari 2010 har antalet kommuner som ingår i förvaltningsområden för minoritetsspråk utökats från sju kommuner till 38 kommuner. Det innebär att 13 kommuner tillkommit i förvaltningsområdet för samiska och 18 kommuner i förvaltningsområdet för finska. Regeringen har genom minoritetsreformen även infört en möjlighet för kommuner att ansöka om frivillig anslutning till ett förvaltningsområde. Under 2010 har regeringen beviljat fyra kommuner sådan anslutning. Därmed har ett förstärkt minoritetsskydd införts i 42 kommuner.

Enligt förordningen (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk får dessa kommuner liksom nio landsting statsbidrag med 49 miljoner kronor under 2010.

Möjligheten till frivillig anslutning har inneburit att olika minoritetsorganisationer uppvaktat kommuner i denna fråga. Detta har varit särskilt påtagligt i den sverigefinska gruppen.

Exempelvis har intresset bland sverigefinnar och samer för förskola på minoritetsspråket visat sig vara stort. I flera av de nya förvaltningsområdena förbereds nu förskoleverksamhet helt eller delvis på minoritetsspråket.

I de nya kommunerna i förvaltningsområdena har arbetet under 2009 och 2010 bl.a. handlat om att inom organisationen förmedla kunskap om den nya lagstiftningen, kartlägga personalens språkkunskaper, se över den egna organisationen för att kunna ge service på minoritetsspråk, skapa lokala samrådsformer och påbörja en dialog med de nationella minoriteterna om det fortsatta arbetet.

Aktiva revitaliseringsinsatser

Institutet för språk och folkminnen fördelar under 2010 3,4 miljoner kronor till olika typer av språkprojekt i enlighet med förordningen (2010:21) om statsbidrag för insatser till stöd för de nationella minoritetsspråken. Intresset för statsbidraget har varit mycket stort. När ansökningstiden gick ut i maj 2010 hade 130 ansökningar inkommit till myndigheten.

Sametinget har under 2010 påbörjat etableringen av samiskt språkcentrum i Tärnaby respektive Östersund. Regeringen har avsatt 6 miljoner kronor för ändamålet. Språkcentrumen ska aktivt främja och stimulera ökad användning av samiska i samhället, bistå med sakkunskap, utveckla metoder för att stärka enskildas förutsättningar att använda och återta det samiska språket samt sprida kunskap om revitalisering. Insatser som riktar sig till barn och ungdomar ska prioriteras särskilt.

Vid regeringens samråd med de nationella minoriteterna har det framkommit att en rad ytterligare åtgärder behövs på utbildningssidan för att stärka barns och ungdomars möjligheter att tillägna sig och utveckla sitt minoritetsspråk.

Bristen på lärare som kan undervisa i och på nationella minoritetsspråk behöver t.ex. åtgärdas, vilket även Europarådet rekommenderat. I juni 2010 gav regeringen Högskoleverket i uppdrag att föreslå åtgärder för hur Sverige på ett bättre sätt kan uppfylla åtagandena i Europarådets minoritetsspråkskonventioner när det gäller tillgång på lärare som kan undervisa i och på de nationella minoritetsspråken. Vidare innebär uppdraget att Högskoleverket ska, om det bedöms

lämpligt, efter dialog med berörda lärosäten, föreslå förändringar i nuvarande ansvarsfördelning mellan de lärosäten som anordnar utbildningar i nationella minoritetsspråk. Högskoleverket ska redovisa uppdraget senast den 30 april 2011.

Regeringen har i mars 2010 tillsatt en referensgrupp för revitalisering av de nationella minoritetsspråken. Referensgruppen ska bistå regeringen med sakkunskap i revitaliseringsfrågor, följa utvecklingen på området, identifiera förbättringsområden, utgöra en arena för erfarenhetsutbyte samt initiera en dialog rörande revitalisering med ytterligare aktörer i samhället.

Kultur och språkvård

Institutet för språk och folkminnen (SOFI) ska bl.a. verka för att den offentliga förvaltningen använder de nationella minoritetsspråken finska, meänkieli, romani chib och jiddisch enligt gällande lagar och förordningar. Sametinget har motsvarande uppdrag avseende samiskan.

I juni 2010 anordnade SOFI i samarbete med Lantmäteriet och Trafikverket en konferens för kommuner rörande god ortnamnsred och minoritetsspråkiga ortnamn i syfte att öka kommunernas medvetenhet om regelverket på området.

I villkoren för statligt presstöd finns vissa särskilda regler för ekonomiskt stöd till dagstidningar som vänder sig till språkliga minoriteter. Riksdagen beslutade i juni 2010 om ändringar i presstödet med anledning av propositionen Nya villkor för stödet till dagspressen (prop. 2009/10:199, bet. 2009/10:KU42, rskr. 2009/10:308). I propositionen gör regeringen bedömningen att initiativ till ett samarbete bör tas med berörda myndigheter och aktörer i Finland och Norge för att underlätta utgivningen av gränsöverskridande dagstidningar på meänkieli och samiska. Ett sådant samarbete kan innehålla en undersökning av förutsättningarna för gränsöverskridande tidningssamarbeten på de aktuella språken.

Statens kulturråd har i uppdrag att stödja och främja de nationella minoriteternas språk och kultur. Sedan 2002 lämnas för detta ändamål bl.a. ett allmänt kulturstöd som för 2009 uppgick till 8 miljoner kronor. Kulturrådet lämnar också särskilda bidrag för bokutgivning och tidskriftsproduktion på de nationella minoritetsspråken.

Rapportering om den Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk Sverige ratificerade den Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk år 2000.

Var tredje år ska konventionsstaterna lämna en rapport till Europarådet om efterlevnaden av konventionen. I början av hösten 2010 lämnar Sverige den fjärde periodiska rapporten till Europarådet. Rapporten lyfter fram de förändringar som skett under de senaste tre åren, inte minst den nya minoritetspolitiska strategin, och svarar också på den kritik och de rekommendationer Europarådet lämnade under den tredje övervakningsomgången. Europarådet har bl.a. rekommenderat Sverige att överväga geografisk utvidgning av förvaltningsområdena, vidta insatser på utbildningsområdet, vidta åtgärder för att bevara sydsamiskan, främja utgivning av en dagstidning på samiska respektive meänkieli samt främja användningen av minoritetsspråk i kontakter med myndigheter och domstolar.

10.4.2 Analys och slutsatser

Regeringens minoritetspolitiska arbete under 2009 och innevarande år har präglats av förberedelser inför och det initiala skedet av genomförandet av minoritetsreformen. Reformen har inneburit att de nationella minoriteternas rättigheter stärkts, att det allmännas ansvar förtydligats och att förutsättningarna för minoritetspolitikens genomförande har förbättrats både centralt och lokalt.

Möjligheten för kommuner att ansöka om frivillig anslutning till förvaltningsområden och kravet på samråd har inneburit att minoritetsorganisationer uppväxtat kommuner. Vidare har en rad initiativ tagits under hösten 2009 och våren 2010 för att stärka nationella minoriteters möjligheter att vara delaktiga i frågor som berör dem på lokal nivå. Därutöver pågår diskussioner om frivillig anslutning till ett förvaltningsområde i ca tio kommuner.

Minoritetsreformen innebär även att regeringen skapat bättre förutsättningar för att Sverige ska kunna leva upp till de folkrättsliga åtagandena rörande nationella minoriteter. De vidtagna åtgärderna innebär att mycket av den kritik som Europarådet riktat mot Sveriges efterlevnad av minoritetskonventionerna är beaktad. När det gäller rekommendationer på utbildningsområdet har

regeringen i minoritetspolitiska strategin aviserat att den avser att återkomma i frågan (prop. 2008/09:158, bet.

2008/09:KU23, rskr. 2008/09:272).

Genom att ett nationellt uppföljningsansvar införts, statliga myndigheters ansvar för de minoritetspolitiska målen förtydligats och återrapporteringen till regeringen förbättrats, har regeringen bättre förutsättningar att följa den fortsatta utvecklingen på området.

Inom området Diskriminering och utsatthet har DO framförallt uppmärksammat diskriminering av romer och samer. Erfarenheterna från deras arbete visar att ett systematiskt främjandearbete för att sprida kunskap om mänskliga rättigheter och diskrimineringslagen är ett viktigt verktyg för att öka medvetenheten bland grupper som är särskilt utsatta för diskriminering.

Olika studier på området har dock visat på fortsatt bristande kunskap i offentlig förvaltning både vad gäller deras rättigheter och eventuella särskilda situation och behov.

En annan viktig del inom området diskriminering och utsatthet är jämställdhetsarbetet. Genom riktade insatser har ett sådant arbete kunnat påbörjas som redan givit resultat men också visat på fortsatta behov.

Inom området Inflytande och delaktighet har de nationella minoriteternas rättsliga möjligheter till inflytande förstärkts. Det ökade ekonomiska stödet till minoriteterna ger också bättre förutsättningar att bedriva samråd och att öka kunskapen om minoritetsrättigheter inom grupperna. Informationsinsatser som genomförts bland de nationella minoriteterna har varit av stor betydelse för att stärka de nationella minoriteternas egenmakt eftersom kunskap om rättigheter är en grundförutsättning för att kunna nyttja dessa. Hur möjligheterna till inflytande och förverkligandet av samråd på lokal nivå används måste dock bevakas fortsättningsvis.

Det rättsliga regelverket på området och det allmännas ansvar för att främja minoritetsspråkens bevarande har förtydligats och ger bättre förutsättningar att verka för revitalisering av minoritetsspråken. Medlen för revitalisering och etableringen av samiska språkcenter ger också de nationella minoriteterna fler möjligheter att genomföra olika språkprojekt.

10.5 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har inte haft några invändningar när det gäller Länsstyrelsen i Norrbottens läns verksamhet avseende nationella minoriteter.

10.6 Politikens inriktning

Tio år efter det att Sverige ratificerade ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk finns nu ett ramverk för att förverkliga det minoritetspolitiska målet genom den minoritetspolitiska strategin. Kommunernas, landstingens och statliga myndigheters ansvar för minoritetspolitikens genomförande har förtydligats.

Förutsättningar har skapats för ökat inflytande för de nationella minoriteterna och för att förstärka minoritetsspråken. Ett system för uppföljning är på plats. Under det kommande budgetåret kommer politiken framför allt att inriktas på att följa genomförandet av den minoritetspolitiska strategin och att identifiera eventuella hinder i förverkligandet.

Myndigheters och kommuners ansvar för genomförandet av minoritetspolitiken

De statliga myndigheternas och kommunernas ansvar för genomförandet av minoritetspolitiken är central. Kunskapen om de nationella minoriteternas rättigheter är dock begränsad i såväl den egna organisationen som i verksamheten och behöver därför fördjupas. Myndigheter och kommuner måste därför finna former för att kontinuerligt bevaka och beakta de nationella minoriteternas rättigheter och intressen i det ordinarie arbetet. Regeringens insatser på området syftar till att förstärka detta arbete.

Den lokala nivån är särskilt viktig. Det är först när rättigheter får genomslag på lokal nivå – där beslut som rör enskilda oftast fattas – som intentionerna i minoritetspolitiken kan förverkligas och minoritetspolitiken kan få reell betydelse i människors vardag.

Erfarenheterna från det tidigare minoritetsarbetet i Norrbotten visar att det är viktigt att kommunerna – särskilt inom förvaltningsområdena – kan få aktivt stöd i sitt arbete, vilket de nu kan få av Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget. Samordning och samarbete mellan kommunerna kan också underlätta och effektivisera det minoritetspolitiska arbetet, särskilt i små kommuner.

Diskriminering och utsatthet

Ett systematiskt arbete för att främja kunskapen om de mänskliga rättigheterna bland de nationella minoriteterna kan ytterligare stärka dessa gruppers egenmakt.

Diskrimineringsombudsmannens insatser på området är ett viktigt bidrag till detta arbete. Det handlar dels om att enskilda ska känna till sina rättigheter och därmed ha möjlighet att kunna kräva sin rätt, dels att skapa förtroende mellan samhällets företrädare och enskilda som lever i en utsatt situation. Inom ramen för regeringens dialog med det civila samhällets organisationer om deras roll i det framtida arbetet för de mänskliga rättigheterna i Sverige, som påbörjas under hösten 2010, kommer dessa frågor också finnas med.

Arbetet för ökad jämställdhet behöver fortsatt stödjas och utvecklas. Kvinnor och män bland de nationella minoriteterna ska liksom majoritetsbefolkningens kvinnor och män ha samma möjligheter och rättigheter. Erfarenheterna av det påbörjade samarbetet mellan kvinnor bland de nationella minoriteterna bör tas tillvara. Det är oacceptabelt att det svenska välfärdssamhället inte lyckas ge romska kvinnor och män, flickor och pojkar, samma förutsättningar i livet som andra medborgare. I betänkandet Romers rätt – en strategi för romer i Sverige (SOU 2010:55) lämnas förslag som syftar till att åtgärda dessa brister. Förslagen behandlas för närvarande. På internationell nivå kommer Sverige att fortsätta driva på arbetet för att öka romers sociala och ekonomiska inkludering i samhället, samt minska diskriminering och anti-ziganism.

Inflytande och delaktighet

Samrådsskyldigheten i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk har medfört en mobilisering inom de nationella minoriteternas organisationer. Detta engagemang bör tas tillvara eftersom dessa organisationer är en resurs i förändringsarbetet.

Kommunerna och landstingen har ett ansvar att utveckla formerna för samråd så att samtliga nationella minoriteter har möjlighet att utnyttja samråden och göra sina röster hörda, såväl kvinnor som män, i frågor som berör dem. Detta oavsett om de är medlemmar i minoritetsorganisationer eller inte.

Statsbidraget till kommuner och landsting inom förvaltningsområdena behöver användas på ett kostnadseffektivt sätt till det som är mest angeläget. Genom samråd och ömsesidigt ansvarstagande kan de fortsatta prioriteringarna i det lokala arbetet slås fast. Detta skapar transparens i användningen av ekonomiska resurser och ger bättre samsyn och långsiktighet i det fortsatta minoritetspolitiska arbetet.

Språk och kulturell identitet

Att rädda ett hotat språk kräver ansvarstagande, engagemang, långsiktighet och medvetet revitaliseringsarbete. Genom att satsa på barn och ungdomar är det också möjligt att uppnå positiva resultat inom en relativt begränsad tid. Antalet talare kan således ökas genom att språklagens och minoritetslagens intentioner efterlevs.

Det är mycket angeläget att insatserna inom minoritetspolitiken kommer igång utan större dröjsmål, eftersom läget för vissa av minoritetsspråken är allvarligt. Om de mindre samiska varieteterna ska kunna återta förlorad mark och fortleva som levande språk i Sverige, behöver antalet talare ökas inom en snar framtid. Att få till stånd förskoleverksamhet på samiska inom förvaltningsområdet är därför av avgörande betydelse för samiskans bevarande.

Kommunerna behöver informera familjer som tillhör nationella minoriteter om rätten till modersmålsstöd och modersmålsundervisning i minoritetsspråket. Familjer som önskar stöd och undervisning behöver ges möjlighet till det.

Det är också viktigt att fortsätta det långsiktiga arbetet med aktiv revitalisering och att stödja de nationella minoriteternas egna språkarbete. Regeringen bedömer att det finns ett fortsatt behov av revitaliseringsinsatser som kan genomföras av organisationer och stiftelser.

Det är angeläget att ta vara på den optimism som de nationella minoriteterna nu visar i språkfrågorna för att därmed förstärka arbetet med att bryta och vända den pågående språkbytesprocessen. Även arbetet med att sprida kunskap om revitaliseringsmetoder behöver fortsätta eftersom enskilda behöver konkreta verktyg för att kunna återta språket.

Antalet kommuner där förstärkt minoritetsskydd ska säkerställas har ökat väsentligt genom utvidgningen av förvaltningsområdena. Statsbidraget till kommuner och landsting inom förvaltningsområdena ger större möjligheter att arbeta aktivt med att förbättra de nationella minoriteternas situation på det lokala planet.

Regeringen välkomnar att fler kommuner visat sig vara villiga att ta större ansvar för minoritetspolitiken genom frivillig anslutning. Regeringen vill också ge fler kommuner möjlighet att ansluta sig som frivillig kommun och avsätter ytterligare resurser för detta.

Att höja de nationella minoritetsspråkens status i Sverige handlar om attitydförändrande arbete och att öka kunskapen om de nationella minoriteternas språk och kultur som en del av det svenska kulturarvet. Majoritetssamhällets ökade förståelse för frågorna och intentionerna i minoritetspolitiken påverkar även de nationella minoriteternas vilja att bevara sina språk. Regeringen anser därför att arbetet med att synliggöra och öka kunskapen om de nationella minoriteterna behöver fortsätta. Det är särskilt viktigt att kommunerna lever upp till intentionerna i läroplanen att alla elever i Sverige ska ges kunskap om de nationella minoriteterna.

Att synliggöra de nationella minoriteternas närvaro i lokalsamhället stärker också språkbevarandet. Bland annat behöver arbetet med skyltning med minoritetsspråkiga namn fortsätta och intensifieras.

10.7 Budgetförslag

10.7.1 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter

Tusental kronor

2009 Utfall 14 224

Anslagssparande

129

2010 Anslag 80 417 1

Utgiftsprognos

78 622

2011 Förslag 85 417

2012 Beräknat 85 417

2013 Beräknat 85 417

2014 Beräknat 85 417

1 Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2010 (prop. 2009/10:99, bet. 2009/10:FiU21, prop. 2009/10:121, bet. 2009/10:FiU35) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används till åtgärder för nationella minoriteter såsom statsbidrag till kommunerna i språkliga förvaltningsområden. Anslaget används även för Länsstyrelsens i Stockholms län och Sametingets kostnader för uppföljning enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Regeringens överväganden

Anslaget ökas med 5 miljoner kronor fr.o.m.

2011 för att finansiera ytterligare statsbidrag till de kommuner som frivilligt ansluter sig till de språkliga förvaltningsområdena.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår

regeringen att 85 417 000 kronor anvisas under

anslaget 7:1 *Åtgärder för nationella minoriteter*

för 2011. För åren 2012–2014 beräknas anslaget till 85 417 000 kronor respektive år.

Tusental kronor

2011 2012 2013 2014

Anvisat 2010 1 80 417 80 417 80 417 80 417

Förändring till följd av:

Beslut 5 000 5 000 5 000 5 000

Överföring

till/från andra

anslag

Övrigt

Förslag/

beräknat

anslag 85 417 85 417 85 417 85 417

1 Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2009 (bet. 2009/10:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.